

Arvio toimintamallista: Komppaa-ryhmätoiminnasta keinoja oppimisvaikeuksien kompensoimiseen

Komppaa-ryhmässä osallistujat tunnistavat omia haasteitaan ja vahvuuksiaan oppimisessa sekä saavat näihin konkreettisia apukeinoja ja vertaistukea. Löydetyt kompensointikeinot tukevat osallistujien arkea, opintoja ja polkua kohti työelämää.

Malli on arvioitu¹ osana Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke – Sokran ja Euroopan sosiaalirahaston toimintalinjan 5 hankkeiden yhteistä Osallisuuden palaset -kehittämistyötä. Arvio on tehty Sokra-hankkeen päätoteuttaja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksessa.

Kehittäjä

Komppaa! Kompensaatiokeinoista apuaskelmia työtehtäviin -hanke (ESR 1.2.2018–31.1.2020), Jyväskylä, Saarijärvi, Laukaa.

Yhteistyössä olivat mukana:

- Jyväskylän ammattikorkeakoulun (JAMK) Hyvinvointiyksikkö
- Jyväskylän Ammatillinen opettajakorkeakoulu
- Sovatek-säätiö
- Jyväskylän kaupungin työllisyyspalvelut
- Honkalampi Kaski Jyväskylä
- Visio-säätiö
- Nuorten Ystävät ry
- Puustellin työkyä
- Komppaa-ryhmiin osallistuneet ryhmäläiset sekä JAMK:n opiskelijat.

¹ Malli on arvioitu Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksessa kehitettyjen osallisuuden osa-alueiden ja lupaavan käytännön kriteerien näkökulmista Sokran toimesta hankkeen dokumentaatiota hyödyntäen.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Toimintaa kehitettiin käytännön yhteistyössä kuntouttavan työtoiminnan, sosiaalisen kuntoutuksen ja työllisyyspalveluiden kanssa.

Kehittäjän yhteyshenkilöt: Aino Alaverdyan, JAMK, aino.alaverdyan@jamk.fi ja Liisa Mattila, JAMK, liisa.mattila@jamk.fi

Samankaltaista toimintaa on kehitetty myös

- Kunnolla töihin -hankkeessa (ESR 1.1.2015–31.12.2016) tehtiin Komppaa-toimintaa edeltävää pilotointia. Hanke oli Sovatek-säätiön hallinnoima yhteistyöhanke, jonka osatoteuttajia olivat Jyväskylän Katulähetys ry ja Jyväskylän Ammattikorkeakoulu Oy
- TUKEE!-hankkeessa (ESR 1.9.2017–31.5.2020): Työpajatyöskentelystä apukeinoja neuropsykiatrisia häiriöitä kokeville nuorille.

Mallin kuvaus

Toimivuuden ja käyttöönoton ehdot

Komppaa-ryhmätoiminta koostuu 12 tapaamisesta kolmen kuukauden jaksolla, alkaen kompensatiokeinojen tiedostamisesta ja jatkuen niiden kokeilemisella sekä kokoamisella henkilökohtaiseen korttiin. Ryhmien ohjaajat tuovat ryhmiin erilaisia oppimisen apukeinoja, joita ryhmäläiset voivat vapaasti käyttää koko ryhmäprosessin ajan. Näitä ovat esimerkiksi piirtäminen, muistiinpanojen tekeminen, puheen tallentaminen, lukiviivoittimet, erilaiset digitaaliset sovellukset, rauhallisen taustamusiikin kuuntelu ja muistilaput.

Ohjaajat käsittelevät asioita muun muassa keskustelemalla, kuvien avulla, piirtämällä ja kirjoittamalla. Ryhmien aikana ohjaajat huomioivat ja nimeävät yhdessä ryhmäläisten kanssa erilaisia taitoja ja kokemuksia, jotka valjastetaan koko ryhmän käyttöön.

Ryhmäläiset tekevät teemoihin liittyviä välitehtäviä omaan päiväkirjaansa ja kokoavat tuki- ja kompensatiokeinoja sekä omia vahvuuksia Komppaa-kortteihin. Välitehtävien tarkoituksena on ryhmissä käsiteltyjen teemojen tarkastelu ryhmäläisten oman arjen konteksteissa tukien opitun siirtymistä arkiympäristöihin. Välitehtävät toimivat myös orientoitumisena seuraavan ryhmäkerran teemaan. Mukana on erityisesti omaa toimintaa ja onnistumisia edistävien keinojen kokeilua mm. työ- tai toimintatilanteen havainnoinnin avulla. Kun päiväkirjassa on omat muistiinpanot valmiiksi kirjattuna ryhmäkerran temasta, yhteiseen keskusteluun on helpompi osallistua.

thl

Diak

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Komppaa-kortit ja päiväkirja edistävät tiedonvaihdon tukea ryhmäläisten, ohjaajien, työvalmentajan ja muiden toimijoiden välillä. Lopuksi keskitytään ryhmäprosessin päättymiseen sekä ryhmän jälkeisen ajan ja tulevaisuuden suunnitteluun.

Komppaa-ryhmätoiminnan opas ja ohjaus

Komppaa-ryhmätoiminnan oppaaseen on koottu kattavasti malli ja sen käyttöönotto. Ohjaajat voivat hyödyntää ryhmänohjaajan oppaassa olevia harjoituksia eri teemojen kohdalla ja eri ryhmäkertojen vaiheissa sekä käyttää myös oppaan ulkopuolisia harjoituksia teemojen tavoitteita tukemaan. Suositeltava ryhmäkerran pituus on 3–4 tuntia. Ryhmässä voi olla yksi tai kaksi ohjaajaa ja noin 6 osallistujaa. Ohjausmenetelmänä toteutetaan ratkaisukeskeistä toiminnallista valmennusta.

Ryhmänohjaajina voivat toimia sosiaali-, terveys- tai opetusalan ammattilaiset. Ryhmäläisten mahdollisuus saada tukea ohjaajilta myös ryhmäkertojen välillä tukee prosessia.

[Ryhmänohjaajan opas: Kompensaatiokeinoista apua arkeen, työhön ja oppimiseen](#)
[Komppaa-kortin täyttö- ja tulostusohje \(pdf\)](#)

Toimintaympäristö

Komppaa-toimintaa toteutettiin kehittämisvaiheessa osana kuntouttavaa työtoimintaa. Kuntouttava työtoiminta toteutuu 3–4 kuukauden jaksoissa 1–4 päivänä viikossa, mikä mahdollistaa hyvin haasteiden tunnistamisen ja kompensaatiokeinojen löytämisen.

Ryhmätoiminta soveltuu monenlaiseen kuntoutus- ja valmennustyöhön sekä työhön valmennukseen. Ryhmämalli soveltuisi kehittäjäkumppanien kokemuksen perusteella hyvin myös perusopetuksen, toisen asteen ja korkea-asteen koulutukseen sekä valmentavaan koulutukseen ja nuorten työpajoille ohjausmalliksi.

Kohderyhmä ja asiakasymmärrys

Komppaa-ryhmätoimintamalli on suunnattu nuorille ja aikuisille, jotka kokevat oppimisen vaikeuksien vuoksi haasteita omassa arjessaan, työssään tai opinnoissaan. Malli on kehitetty erityisesti pitkään työelämän ulkopuolella olleiden ihmisten valmennukseen ja ohjaukseen. Edellytys osallistumiselle on kyky reflektoida omaa toimintaansa.

Mallia on kehitetty ja testattu kuntouttavassa työtoiminnassa kahdeksan eri toimintaryhmän kanssa. Mukana ryhmissä oli mm. työmarkkinoiden ulkopuolella olevia, sosiaalihuoltolain piirissä olevia asiakkaita, sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutuksen piirissä olevia asiakkaita.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Vinkit toimintamallin soveltajalle

Ryhmän vaiheet

Ryhmätoimintaan on hyvä koota osallistujat, joilla on kiinnostusta ja motivaatiota etsiä uusia kompensatiokeinoja tai päivittää niitä. Ennen ryhmätoiminnan alkua kunkin ryhmäläisen kanssa on hyvä toteuttaa alkuhaastattelu, jossa keskustellaan ryhmäläisten omista tavoitteista ja odotuksista ryhmätoiminnalle. Samalla ohjaaja saa tärkeää tietoa ryhmän rakentamiseksi. Komppaa-materiaalipankista löytyvään ryhmätoiminnan oppaaseen on koottu väittämiä alkuhaastattelun tueksi ja kuvattu ryhmätoiminnan soveltuvuuskriteerejä, jotka auttavat ammattilaisia kokoamaan ryhmän. Videot ryhmätoiminnasta ja sen sisällöstä sekä ohjausotteesta antavat ammattilaisille hyvää lisätietoa asiakasohjauksen tueksi.

Ryhmäkokonaisuuden puolen välin jälkeen toteutetaan työ- ja toimintatilanteen havainnointi yhteisesti ryhmäläisten, toimipaikan työvalmentajien ja ohjaajien kanssa. Työ- ja toimintatilanteissa havainnoidaan arjen, työn tai oppimisen käytäntöjä ja tunnistetaan ryhmäläisten vahvuuksia, käytettyjä kompensatiokeinoja, mahdollisia toimivia tuen muotoja sekä ihanteellisen toimintaympäristön elementit.

Ryhmäläisten loppuhaastatteluissa on hyvä palata ryhmäläisten alussa asettamiin tavoitteisiin sekä arvioida niiden toteutumista yhdessä esimerkiksi Komppaa-oppaassa esitettyjen väittämien avulla. On hyvä huomioida, että ryhmäläisten itsetietoisuuden lisääntyessä heidän tekemänsä arviot pystyvyyttä koskevista väittämistä saattavat toiminnan aikana myös laskea. Loppuhaastatteluissa ohjaajan on hyvä käydä ryhmäläisen kanssa läpi ryhmän aikana koostettuja henkilökohtaisia Komppaa-kortteja sekä miettiä yhdessä, missä yhteydessä ja miten ryhmäläiset voisi niitä itse kukin hyödyntää. Loppuhaastatteluissa ohjaajan tulee mainita mahdollisesta jälkiseurannasta, jos sellainen on oikeissa toteuttaa muutamia kuukausia (noin 3–6 kk) ryhmätoiminnan päättymisestä joko kasvotusten tai puhelimitse. Jälkiseurannan avulla saadaan arvokasta tietoa ryhmätoiminnan ja Komppaa-kortin merkityksistä ryhmäläisille.

[Komppaa-materiaalipankki](#)

Oppimisen vaikeudet ovat moninaisia

Oppimisen vaikeuksia on tärkeä katsoa kokonaisuutena: miten ne vaikuttavat eri tekijöihin, joita oppimisessa tarvitaan (muistamiseen, havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen, kirjoittamiseen, lukemiseen, päättelyyn ja ymmärtämiseen, kuuntelemiseen, puhumiseen jne.) ja niiden kautta arkeen, työhön ja opiskeluun. Jos esimerkiksi muistaminen tai lukeminen on vaikeaa, se saattaa rajata, haitata tai estää arjessa, työssä tai opinnoissa

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

toimimista ja selviytymistä. Kompensaatiokeinojen löytäminen ja käyttäminen yhdellä osa-alueella voi edistää henkilön toimijuutta kaikilla osa-alueilla.

Avoin ja tiivis yhteistyö toimijoiden työyhteisöjen sisällä edistää parhaiten toimintamallin käytänteisiin juurtumista.

Komppaa-ryhmätoiminnan työkaluja

Komppaa-kortti toimii yksilön tukena erilaisissa tilanteissa, joissa tietoinen vahvuuksien hyödyntäminen ja esille tuominen, omien apukeinojen käyttäminen sekä tarvittavan tuen pyytäminen muilta voivat auttaa häntä onnistumaan erilaisissa tehtävissä. Komppaa-kortin koostamisen tarkoituksena on tukea ryhmäläisen itsetietoisuuden lisääntymistä omista kompensaatiokeinoista (ml. vahvuuksista, apukeinoista ja tuen tarpeista muilta) ryhmäprosessin aikana. Lisääntyneen itsetietoisuuden avulla ryhmäläisten toivotaan rohkaistuvan kertomaan muille omista kompensaatiokeinoistaan ja hyödyntämään niitä eri tilanteissa ja toiminnoissa. Henkilö, jolla on Komppaa-kortti, voi oman harkintansa mukaan myös näyttää sitä esim. opinnoissa, työelämässä, kuntoutuksessa tai muissa palveluissa ja paikoissa, joissa katsoo sen edistävän omaa asiaansa.

[Komppaa-materiaalipankki](#)

[Komppaa-kortin täyttö- ja tulostusohje \(pdf\)](#)

Osana Komppaa-ryhmäläisten alku- ja loppuhaastatteluita voidaan käyttää myös Sokra-hankkeessa kehitettyä **osallisuustestiä**. Ohjaaja voi pyytää ryhmäläisiä täyttämään oppimistaan koskevan alkukyselyn tukemaan ryhmään orientoitumista ja suunnittelua.

[Osallisuuskysely](#)

[Osallisuustesti](#)

Kuntoutussäätiön kehittämän KOMO-kyselyn (Kysely oppimisen ja mielenterveyden ongelmista) avulla on mahdollista tunnistaa työttömyysuhan alaisia nuoria ja aikuisia, jotka kokevat oppimisen ja mielenterveyden haasteita (Peltonen, Gustavsson-Lilius, Parkkila, Stenberg, Poutiainen 2019). KOMO-kyselyn (n.d.) oppimisen vaikeuksiin keskittyvä puoli (kysymykset 1–23) toimii hyvin myös asiakasohjauksen tukena esim. Komppaa-ryhmiin.

[Lue lisää KOMO-kyselystä](#)

Ryhmäläiset odottivat Komppaa-ryhmätoiminnalta uusia ideoita ja keinoja arkeensa, työhönsä tai opiskeluunsa, tukea mm. muistamiseen, keskittymiseen, asioiden loppuun saattamiseen, jaksamiseen ja rentoutumiseen sekä selkeytystä jatkosuunnitelmilleen. Komppaa-ryhmiltä odotettiin myös uusien asioiden oppimista itsestä ja omista vahvuuksista, sosiaalisten taitojen vahvistumista, uusia ihmissuhteita sekä vertaisuuden kokemuksia.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Ryhmäläisten loppupalautteiden (n=37) ja jälkiseurantatapaamisen (n=18) perusteella Komppaa-ryhmien koettiin vastaavan positiivisesti ryhmäläisten odotuksiin.

Jälkiseurantakeskusteluissa nousi esille, että ryhmäläiset ovat jatkaneet Komppaa-ryhmien aikana kokeiltujen apukeinojen käyttöä arjessaan tai opinnoissaan. Lisäksi ryhmäläiset kokivat saavansa tukea ja suuntaviivoja jatkosuunnitelmilleen kuntouttavan työtoiminnan jakson jälkeen.

Osallisuus kehittämistyön aikana

Ryhmässä kehitettiin mallissa käytettävät työkalut yhdessä. Esimerkiksi Komppaa-kortin ulkoasu ja sisältö kehitettiin yhdessä osallistujien kanssa ja myös sen nimestä päätettiin yhdessä.

Lisätietoa:

- Aro, T. 2017. [Oppimisvaikeudet eivät ole lastentauteja \(Peda.net\)](#). Ruusu puiston uutiset. Viitattu 31.7.2019.
- Aro, T., Eklund, K., Eloranta, A.-K., Närhi, V., Korhonen, E., & Ahonen, T. 2019. [Associations Between Childhood Learning Disabilities and Adult-Age Mental Health Problems, Lack of Education, and Unemployment \(pdf\)](#). Journal of Learning Disabilities, 52, 1, 71-83. Viitattu 26.7.2019.
- Eloranta, A-K., Närhi, V. & Ahonen, T. 2009. [Oppimisvaikeuksien pysyvyys – seurantatutkimus yhdeksästä lukivaikeustaustaisesta nuoresta naisesta \(pdf\)](#). NMI-bulletin, 19, 1. Jyväskylä: Niilo Mäki -säätiö.
- Hakkarainen, A. 2016. [Matematiikan ja lukemisen vaikeuksien yhteys toisen asteen koulutuspolkuun ja jatko-opintoihin tai työelämään sijoittumiseen \(pdf\)](#). Väitöskirjatutkimus. Itä-Suomen yliopisto, Filosofinen tiedekunta, Kasvatustieteiden ja psykologian osasto. Viitattu 3.5.2019.
- Korkeamäki, J. 2010. [Aikuisten oppimisvaikeudet. Näkökulmia selviytymiseen. \(pdf\)](#) Kuntoutussäätiön tutkimuksia 83/2010. Helsinki: Yliopistopaino. Viitattu 26.7.2019.
- Selkivuori, L. 2015. [”Ei näihin vaikeuksiin työelämässä törmää”, Oppimisen tuki ja erityiselle tuelle annetut merkitykset ammatillisessa aikuiskoulutuksessa opiskelijan näkökulmasta](#). Väitöskirjatutkimus. Jyväskylän yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta, Erityispedagogiikka. Viitattu 22.5.2019.

Kestävää kasvaa ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Samankaltaista toimintaa

Komppaa-hankkeessa (ESR TL 5 2015–2016) toimintaa kehitettiin **Kunnolla töihin -hankkeen (ESR 2015–2016)** kehittämistyön pohjalta. Kunnolla töihin -hankkeen toteuttajina olivat Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Sovatek-säätiö ja Jyväskylän Katulähetys ry. Kunnolla Töihin -hankkeessa tunnistettiin, että 25 %:lla työvalmennusympäristöjen pitkäaikaistyöttömistä asiakkaista oli itsearviointien perusteella oppimisen vaikeuksia ja 16 % asiakkaista ei osannut sanoa, oliko vaikeuksia vai ei. Hankkeessa kokeiltiin kuuden kerran ryhmämuotoista interventiota asiakkailla, joilla oli jokin oppimisen vaikeus tai epäily oppimisen vaikeudesta. Kokeilu osoitti, että ryhmämuotoinen, voimavaraistava, asiakaslähtöinen ja ratkaisukeskeinen interventio soveltuu kyseiselle asiakasryhmälle ja asiakkaat sitoutuvat prosessiin hyvin. Ryhmässä käytettiin erilaisia osallistavia toiminnallisia menetelmiä, kuten Spiral-peliä ja oppimiskahvilaa (learning cafe).

[Spiral-menetelmä](#)

TUKEE!-hankkeessa (ESR 2017–2020) kehitettiin työpajoja neuropsykiatrisia häiriöitä kokeville nuorille ja heidän parissaan työskenteleville ammattilaisille. Työpajoissa tarkasteltiin nuorten vahvuuksia ja osaamista, mutta myös stressiherkkyttä, jonka takia olemassa olevat taidot saattavat jäädä piiloon ja vuorovaikutus muiden kanssa voi olla hankalaa. Teemoina olivat lisäksi neuropsykiatristen häiriöiden, kuten aistiherkkyden, ilmeneminen arjessa, sekä arjen pulmia helpottavat keinot. Työpajoissa oli mahdollista hyödyntää aistimateriaaleja ja rentoutuspisteitä toiminnan aikana. Välillä oli mahdollisuus vetäytyä omaan rauhaan, jotta osallistuminen ei tuntuisi liian raskaalta. Työpajojen pohdintatehtäviä tehtiin yksin tai parin kanssa. Tehtävien kautta nostettiin nuorten ja ammattilaisten kokemuksia ja näkemyksiä yhteiseen keskusteluun.

Pajoissa opittiin ymmärtämään, ettei neuropsykiatrisissa vaikeuksissa ole kyse yrittämisen puutteesta tai tahallisuudesta, vaan neuropsykiatrisia oireita kokevan henkilön aivot vain käsittelevät saamaansa tietoa eri tavoin. Esimerkiksi yllättävät muutokset tai ärsykerikas ympäristö, joita ikätoverit eivät ehkä edes laita merkille, saattavat koetella nuoren jaksamista erittäin paljon. Tällöin sopivan vaatimustason löytäminen sekä nuoren vahvuuksien ja osaamisen sanoittaminen nousevat erittäin tärkeiksi rakentavan vuorovaikutuksen tukipilareiksi.

Tarttumalla tunnistettuihin haasteisiin oma osallisuus ja kokemus elämänhallinnasta vahvistuvat. Myös vuorovaikutussuhteet muiden kanssa paranevat, kun konflikteja ja väärinymmärryksiltä sekä liiallisilta stressipiikeiltä vältetään. Tämä vahvistaa neuropsykiatrisia oireita kokevien osallisuutta vaikuttamisen prosesseihin.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Työpajat toteutettiin hankerahoituksella. Hanketyöntekijät tekivät ns. jalkatyön ja asiantuntijaosuus hankittiin ostopalveluna. Muina kustannuksina olivat työpajatoiminnan tilat, tarjoilut ja materiaalien koostaminen, joka toteutettiin kehittämistyön aikana opiskelijavoimin.

Työpajapäivistä kerättiin palautetta sekä nuorilta että nuorisotyön ammattilaisilta ja sen pohjalta työstettiin opinnäytetöitä:

- Tuurala, J. 2019. ”Tänään oli kiva päivä ja kaikki olivat mukavia” – nuorten kokemuksia syksyn 2018 työpajoista. Satakunnan ammattikorkeakoulu, hoitotyön koulutusohjelma, AMK-opinnäytetyö.
- Jahnsson-Ruohonen, E. 2019. Tukea nuorten osallistamiseen TUKEE-hankkeen avulla. Satakunnan ammattikorkeakoulu, terveyden edistämisen koulutusohjelma, Ylempi AMK -opinnäytetyö.
- Häkkinen, M. 2019. Nuorten kokemuksia TUKEE! -hankkeen työpajoista keväällä 2019. Satakunnan ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma, AMK-opinnäytetyö.

[TUKEE!-hankkeen verkkosivut \(tukee.fi\)](#)

[Hankkeen loppuraportti](#)

Mallin arviointi

Osallisuuden toteutuminen mallissa

Komppaa-ryhmätoiminta lisää osallistujien osallisuutta omaan elämään, kun ryhmä tarjoaa osallistujille turvallisen paikan tarkastella omia oppimisen haasteita yhdessä samankaltaisia haasteita kokevien parissa ja etsiä niihin yhdessä ratkaisuja. Ryhmäläiset oppivat tunnistamaan omia vahvuuksiaan monipuolisesti ja tiedostamaan, etteivät ole yksin ongelmiansa kanssa. Ryhmä toimii alustana uusille ihmissuhteille ja oman itseilmaisun vahvistumiselle.

Komppaa-ryhmien vahvuutena on ryhmäläisen itsetiedostuksen lisääntyminen, vertaisuuden ja osallisuuden kokemusten mahdollistaminen sekä minäpystyvyyden vahvistuminen liittyen oppimisen vaikeuksien tuomien haasteiden ratkaisemiseen omassa arjessaan.

Jokaiselle ryhmäläiselle annetaan toiminnassa mahdollisuus edetä omassa tahdissaan ja valita itselleen sopivia työskentelykeinoja ja menetelmiä. Ihmiset löytävät uudenlaisia tapoja toimia ja ratkaista oppimiseen liittyviä haasteita.

Osallisuutta yhteisössä ja vaikuttamisen prosessissa vahvistaa se, että osallistujat saavat jakaa toisilleen kokemuksia, apukeinoja, vinkkejä ja ideoita arjen, työn ja opiskelun

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

haasteiden ratkaisuksi. Näin ryhmäläiset ottavat myös uusia rooleja toisten tukemiseksi ryhmässä.

Toiminta auttaa kirjaamaan ja sanottamaan ääneen omia apukeinoja avoimesti esimerkiksi työnantajille ja opettajille, mikä tukee osallisuuden toteutumista myös ryhmien ulkopuolella. Komppaa-kortit toimivat tässä hyvänä apuvälineenä. Komppaa-korttiin koostetaan ryhmän aikana tiedostetut apukeinot: omat vahvuudet, apuvälineet ja muilta tarvittava tuki oppimisen haasteiden kompensoimiseksi.

Toiminta lisää osallistujien osallisuutta yhteisössä ja vaikuttamisen prosesseissa, kun ryhmätoimintaa, työtapoja ja välineitä kehitetään yhdessä osallistujien kanssa kehittämistyön eri vaiheissa.

Ammattilaisten osallisuus

Kouluttautuminen ryhmätoiminnan ohjaajaksi vahvistaa ohjaajien osallisuutta omaan työhön. Tieto ja ymmärrys oppimisen vaikeuksista, niiden tunnistamisesta ja tuen tarjoamisesta lisääntyy. Komppaa-mallia voi toteuttaa joustavasti ja ohjaajat kokivat saaneensa vastuuta kehittää Komppaa-ryhmätoimintamallista omaa ja omannäköistä toimintaa.

Ohjausosaaminen ja yhteistyö osallistujien kanssa voimaannuttaa myös ammattilaisia. Komppaa-ryhmätoimintamallista on tehty ryhmänohjaajan opas sekä koostevideot, jotka auttavat jatkossa uusia ammattilaisia oppimaan ja ottamaan ryhmätoimintamallia osaksi työtään.

Toimintamalli lupaavana käytäntönä

Hanketta varten on hyödynnetty tutkimustietoa liittyen oppimisen vaikeuksiin. Toiminnasta on olemassa runsaasti ammatillisia ja tieteellisiä julkaisuja. Komppaa-ryhmän ohjausmenetelmässä hyödynnetään ratkaisukeskeisyyttä ja valmennuksen periaatteita yhdistettynä toiminnallisen kompensaation lähestymistapaan. Komppaa-ryhmätoimintamallin teoreettinen viitekehys rakennettiin määrittelemällä osallisuuden, toimijuuden ja minäpystyvyyden käsitteitä toiminnan ja sosiaalityön näkökulmista.

Toiminnalle on kysyntää ja toimintaa kohtaan on osoitettu mielenkiintoa. Toimintaa on esitelty omissa ja muiden järjestämissä kansallisissa ja kansainvälisissä tilaisuuksissa eri puolilla maata, mm. Toimintaterapian valtakunnallisessa tutkimus- ja kehittämissymposiumissa 2019, Sosiaalityön tutkimuksen päivillä 2019, 13th International Conference on Developmental Coordination Disorder -tapahtumassa sekä TYP-päivillä 2019.

Toiminta edustaa uudenlaista toimintaa paikkakunnalla, alueella ja hanketoiminnassa. Toiminnallisen kompensaation ja mukauttamisen näkökulma ovat Komppaa-

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

ryhmätoimintamallin uutuusarvo. Toiminta on tuonut uudenlaisen näkökulman ohjausotteeseen.

Toiminnan vaikuttavina elementteinä ovat käytetty ohjausote, ryhmäprosessin kuljettaminen eli käytetty ryhmäpedagogiikka sekä ryhmäprosessissa hyödynnetty ryhmätoiminta sisältäen eri harjoitukset ja toiminnot. Vahvuutena on kompensatiokeinojen kokoaminen korttiin, josta yksilöille on hyötyä myös ryhmätoiminnan jälkeen.

Toiminnan tarvetta selvitettiin ja toimintaa pilotoitiin Kunnolla töihin -hankkeessa ennen Komppaa-hankkeen käynnistymistä. Kehittämistyön aikana tarve vahvistui.

Toiminnan hyvyttä ja vaikuttavuutta arvioitiin monipuolisesti. Hankkeessa ryhmäläiset täyttivät alku- ja loppuarviointilomakkeet, joihin oli integroitu esim. osallisuuden mittarit (Sokra, THL). Ryhmäläisille järjestettiin jälkiseurantahaastattelu noin kolmen kuukauden ryhmätoiminnan päättymisestä sekä kaksi ryhmähaastattelua ryhmätoiminnan jälkeen. Ohjaajia haastateltiin yksilöllisesti sekä ryhmänä ja he täyttivät jokaista ryhmäkertaa ennen ja jälkeen ohjaajien suunnittelu- ja arviointisapluunat, jotka olivat tukena ryhmätoiminnan mallintamisessa. Ohjaajille toteutettiin myös väliarviointikysely.

Komppaa-ryhmätoimintamalli on hankkeen päätyttyä vapaasti hyödynnettävissä joko sellaisenaan tai osittain tiettyjen teemojen tai harjoitusten osalta eri ryhmissä ja yksilöohjauksessa. Komppaa-ryhmätoimintaa jatkavat hankkeen jälkeen osatoteuttajat kuten Sovatek-säätiö. Ohjausosaamista on vahvistettu mm. siten, että Sovatek-säätiön hanketyöntekijä mentoroi viimeisessä Komppaa-ryhmässä toisen ohjaajan ryhmätoimintamallin ohjaamiseen.

Toiminta jää elämään myös sisällöllisenä ohjausotteena kehittämistyössä mukana olleille ohjaajille. Ohjaajat oppivat huomaamaan asiakkaiden kompensoimisen tarpeet ja tarjoamaan niihin tukea esimerkiksi eri harjoitusten tai Komppaa-korttien avulla.

Komppaa-mallia ollaan ottamassa käyttöön hankkeen jälkeen myös uusien (ei aiemmin kehittämishankkeessa mukana olleiden) kuntien työllisyyspalveluissa Komppaa-ryhmätoiminta oppaan ja muun tuotetun materiaalin pohjalta.

Lopuksi

Kehittämistyöstä saatujen palautteiden perusteella Komppaa-toiminnan harjoituksista on hyötyä ja niiden juurtumiselle on leviämispotentiaalia kentän asiakastyöhön.

Kompensaatiokeinoista apua arkeen, työhön ja oppimiseen -ryhmätoimintamalli tarjoaa rakennetta ja sisältöjä toiminnallisista haasteista kärsivien pääsyyllä opinto- ja työelämäpoluille. Komppaa-malli on helposti käyttöönotettavissa olemassa olevissa

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

rakenteissa kuten sosiaalisessa kuntoutuksessa, kuntouttavassa työtoiminnassa sekä opinto- ja työelämäkonteksteissa.

Malli tarjoaa ratkaisuja myös koulutus- ja työelämäosapuolelle, kun osallistujan kanssa tarkastellaan tapoja kompensoida haasteita tietyissä toimintaympäristöissä ja työtehtävissä.

Toiminnallisten haasteiden tunnistaminen ja kompensatiokeinojen työstäminen mahdollisimman varhain ehkäisisi syrjäytymistä ja vahvistaisi ihmisten osallisuutta kaikilla tasoilla. Tässä kehittämistyössä kompensatioratkaisuja on työstetty kuntouttavan työtoiminnan kontekstissa. Tärkeä olisi ottaa soveltaen käyttöön samat välineet varhaisen tuen vaiheessa ja osana sosiaalista kuntoutusta.

Komppaa-hanke päättyi 31. tammikuuta 2020. Kehittäjäkumppanit jatkavat toimintaa ja mallin erinomaiset materiaalit mahdollistavat sen käyttöönoton laajasti.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

